

رابطه بین پابندی به حجاب و رضایت زناشویی

مسعوده فقیهی

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین پابندی به حجاب و رضایت زناشویی انجام شده است. روش این تحقیق از نوع همبستگی بین دو متغیر یعنی پابندی به حجاب و رضایت زناشویی است. جامعه آماری پژوهش متشکل از زنان متأهل شهر قم و به تعداد ۴۰۰ نفر است. اطلاعات از طریق دو پرسشنامه نگرش به حجاب و رضایت زناشویی جمع‌آوری شده است. برای تحلیل نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها از همبستگی پیرسون و تعیین ضریب رگرسیون استفاده شده است. از نتایج به دست آمده مشخص می‌شود که نگرش به حجاب با رضایت زناشویی رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد گرچه شدت آن متوسط است و نگرش به حجاب ۲٫۶ درصد از تغییرات رضایت زناشویی را تعیین کرده و سایر تغییرات به عوامل دیگری بستگی دارد. البته تنها عامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی، عامل دوم است و سایر عوامل نگرش به حجاب تأثیر معنی‌داری بر رضایت زناشویی ندارد. هم‌چنین از میان خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی: اوقات فراغت،

روابط جنسی، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی با نگرش به
حجاب رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد.

واژگان کلیدی: پایبندی به حجاب، رضایت‌مندی زناشویی، زنان

شهر قم.

موسسه آموزش عالی خوزوی معصومیه (نولهران)
مرکز پژوهش‌های اسلامی معصومیه

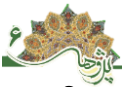
دوره مطالعاتی تعلیم نظام خانواده ■ دفتر دوم ■ پاییز ۱۳۹۹

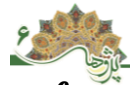

مقدمه

زندگی زناشویی زمانی مطرح می‌شود که زن و مرد در اجتماعی به نام خانواده در کنار یکدیگر قرار گرفته و بر اساس آیه قرآن قرار باشد که در آن خانه به آرامش و آسایش و امنیت برسند (لتسكنوا إلیها). آرامشی که رضایت را به همراه داشته باشد. رضایتمندی در زندگی زناشویی یعنی احساس درونی رضایت‌بخش زن و شوهر از کنار هم بودن و تلاش برای نگه داشتن زندگی و خانواده حتی در سخت‌ترین شرایط و با کم‌ترین امکانات. اگر زن و شوهر از زندگی زناشویی خود رضایت داشته باشد برای استحکام خانواده با تمام توان، تلاش می‌کنند و هیچ عاملی نمی‌تواند پیوندهای عمیق عاطفی، گفتاری و احساسی را بین آن‌ها کمرنگ کند. در رضایت زناشویی عواملی چون توانایی درک همسر، مهارت‌های ارتباطی، لذت و سلامتی، امنیت و شادکامی، لذت انس در کنار خانواده، جهت‌گیری مذهبی و دینداری نقش دارد.

یکی از آموزه‌هایی که در همه ادیان به آن توجه شده است و از ابتدای آفرینش انسان مطرح بوده است حفظ پوشش و عفاف در بین انسان‌ها به عنوان یکی از گرایش‌های فطری بشر بوده است. در دین اسلام یکی از آموزه‌های مهم برای زنان (با توجه به اهمیت و ارزشی که خداوند برای این موجود سرشار از عاطفه و احساس قائل است) حفظ حجاب و در ابعاد بالاتر عفاف و حیا است. حجاب به عنوان مهم‌ترین عامل شخصیت‌بخشی به زن در اسلام مطرح شده است. حفظ

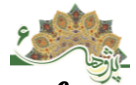
حجاب دارای آثار مثبتی بر روح و روان انسان در زمینه فردی، اجتماعی و خانوادگی است. زنی که حجاب خود را رعایت می‌کند، با رعایت حریم‌ها و حدود و قوانین اسلام در چارچوب خانواده می‌تواند خشنودی همسر خود را به دست آورد. بنابراین از جمله آثار مثبت رعایت حجاب و پابندی به آن در خانواده، صمیمی شدن روابط زن و شوهر، ایجاد اعتماد بین آنها، وفاداری نسبت به یکدیگر و احساس خشنودی و رضایت از همدیگر است. به بیان شهید مطهری هر چیزی که برای حفظ کانون خانواده مهم باشد باید آن را به کار بست مانند حفظ عفاف و حجاب. حال که حجاب و پابندی به آن در خانواده می‌تواند تأثیر داشته باشد در این مقاله به دنبال کشف رابطه مثبت بین پابندی به حجاب و میزان رضایت زنانشویی با تأکید بر زنان هستیم.

با مطالعه در منابع، به آثار زیادی برخورد می‌کنیم که با محوریت حجاب نگارش یافته است. برخی از این آثار به فواید حجاب اشاره کرده و فلسفه حجاب را بررسی کرده است؛ مانند کتاب «ماجرای حجاب و عفاف» که نویسنده به بررسی تحلیلی حجاب در بستر تاریخ پرداخته و سپس نظر اسلام را مطرح می‌کند و نقش حجاب را در ثبات خانواده بیان می‌کند. محمدتقی رهبر تأکید می‌کند که بدحجابی یکی از مواردی است که باعث افزایش طلاق (یعنی از هم پاشیدگی خانواده بر اثر عدم رضایت همسران) می‌شود. (رهبر، ۱۳۹۰) «نقش عفت و حیا در رضایتمندی زن و شوهر» تحقیقی است که علی حسین‌زاده در آن به صورت تحلیلی به بررسی آثار و پیامدهای حیا و عفاف در زندگی

زناشویی پرداخته، انواع حیا و عفاف، اهمیت عفت جنسی زن را تعریف کرده و مهارت‌های لازم برای به دست آوردن آن را بیان می‌کند. نویسنده به بیان آثار عفاف و حیا در سازگاری همسران و تحکیم خانواده اشاره می‌کند و این آثار را عبارت از: وفاداری به همسر، احساس نیاز به همسر، افزایش محبت، ایجاد و تثبیت احترام و موقعیت می‌داند. (حسین‌زاده، ۱۳۸۹) مرتضی مطهری در کتاب «مسأله حجاب» به صورت گسترده به بیان تاریخچه حجاب، دلایل پیدایش و فلسفه حجاب، اشکالات مرتبط با حجاب پرداخته و به صورت تحلیلی به موضوع حجاب داشتن زن و آثار آن و پیامدهای بدحجابی پرداخته است. (مطهری، ۱۳۹۳) در تحقیق «رضایت زناشویی در سایه دینداری» نویسنده اشاره می‌کند که افراد دیندار با حفظ پوشش و نگاه و حجاب خود می‌توانند به رضایت بیش‌تری از زندگی زناشویی خود برسند. البته بیش‌تر بحث این تحقیق در مورد افراد دیندار است. (سایت راسخون) در کتاب «هیجان و رضامندی زناشویی»، جعفر جدیری به عوامل مؤثر در رضامندی زناشویی اشاره کرده است که از جمله آن‌ها پابندی مذهبی و ذیل آن رعایت پوشش و حجاب را آورده است. (جدیری، ۱۳۹۷)

گرچه کتاب‌ها و تحقیق‌های زیادی در مورد حجاب و رضایت زناشویی به رشته تحریر درآمده است، اما جایی به بررسی رابطه بین پابندی به حجاب و رضایت زناشویی به صورت مستقل پرداخته نشده است. در این تحقیق کشف رابطه بین این دو متغیر انجام شده است.

ابزار و روش کار: جامعه آماری مورد استفاده در این تحقیق حدود ۴۰۰ نفر از زنان متأهل شهر قم است که سن آنان بین ۲۴ تا ۵۵ سال است. اطلاعات از طریق دو پرسشنامه با عنوان‌های نگرش به حجاب با ۲۵ سؤال و رضایت زناشویی با ۴۷ سؤال به دست آمده است.

پرسشنامه نگرش به حجاب از سه محور الف: پیامدهای اجتماعی (۷-۱) ب: پیامدهای فردی (۱۷-۸) و ج: احکام شرعی (۲۵-۱۸) تشکیل شده است. طیف پاسخگویی آن از نوع لیکرت بوده و از پنج گزینه کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم تشکیل شده است. جهت روایی پرسشنامه و صحت و سقم سؤالات مورد تأیید اساتید است و پایایی یا قابلیت اعتماد پرسشنامه با استفاده از روش اندازه‌گیری کرونباخ محاسبه شده است. مقدار آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۷۲ است و مقدار هر محور به ترتیب الف: ۰/۶۹ ب: ۰/۷۱ و ج: ۰/۷۴ است.

پرسشنامه رضایت زناشویی وسیله‌ای برای مشاوره در مورد زوج‌هایی است که به دنبال تقویت رابطه زناشویی خود هستند. مقیاس Enrich ابزاری است که از ۱۱۵ سؤال تشکیل شده اما بعد از آن خلاصه‌تر شد و به ۴۷ سؤال و ۲۴ سؤال رسید. در این پژوهش از فرم ۴۷ سؤالی استفاده شده است. خرده‌مقیاس‌های آن عبارت‌اند از: موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، ازدواج و فرزندان، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی. روایی پرسشنامه بر اساس پژوهش میرخشتی ۰/۹۲

است که با استفاده از ضریب آلفا به دست آمده است.

حجاب

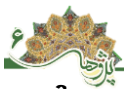
برای حجاب معناهای مختلفی به کار برده شده است از جمله: به معنای ایجاد کردن مانع، جدا کردن دو چیز و مرز گذاشتن میان آنها است. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲، ص ۲۱۹)

شهید مطهری معتقد است که بهتر بود حجاب به معنای در پرده بودن برای پوشش به کار برده نمی شد و همان لفظ پوشش و ستر که علمای قدیم استفاده کرده بودند کاربرد داشت. (مطهری، ۱۳۹۳، ص ۷۳)

در تعریف حجاب به طور کلی باید چنین گفت: اگر زن در معاشرت های خود با مردان، زیبایی های جذاب و اندام خود را پوشانید، جلوه گری و جلب توجه نکرد حجاب را رعایت کرده است. در این صورت او با دیگران رابطه انسانی دارد نه جنسیتی. پس حجاب تمایلات را کنترل و به گرایشات درونی او جهت می دهد. (رهبر، ۱۳۹۰، صص ۲۷۸-۷۹) این تعریف در تحقیق مدنظر قرار گرفته است.

رضایت زناشویی

حالتی که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن، احساس شادمانی و رضایت داشته باشند را رضایت زناشویی گویند. طبق این تعریف رضایت زناشویی زمانی محقق می شود که وضعیت

موجود در روابط زناشویی با وضعیت مورد انتظار فرد منطبق باشد.
(خجسته‌مهر؛ روشن‌روان، ۱۳۹۶، ش ۴۴-۳۳)

برخی رضایت زناشویی را پیوندی دوستانه همراه با تفاهم و درک یکدیگر و تعادلی منطقی میان نیازهای مادی و معنوی همسران می‌دانند.
(جدیری، ۱۳۹۷، ص ۲۲) جدیری در کتاب خود تعاریف مختلفی از رضایت را آورده است؛ مانند تعریف هاوالت که رضایت را برون‌داد ناشی از مجموعه‌ای از عوامل نظیر حل تعارض موفقیت‌آمیز، یا موفقیت در فعالیت‌های مرتبط با شادکامی در فرایند ازدواج می‌داند. نویسنده کتاب هیجان و رضامندی زناشویی در نهایت رضایت زناشویی را ارزیابی کلی از وضع فعلی ارتباط می‌داند و رضایت زناشویی را از گسترده‌ترین مفاهیم برای تعیین و نشان دادن شادی و میزان پایداری رابطه بیان می‌کند. (جدیری، ۱۳۹۷، صص ۲۳-۲۲)

ملازاده رضایت را یک متغیر نگرشی می‌داند. بنابراین یک خصوصیت فردی زن و شوهر محسوب می‌شود. طبق این تعریف رضایت زناشویی در واقع نگرش مثبت و لذت‌بخش است که زن و شوهر از جنبه‌های مختلف روابط زناشویی دارند. (ملازاده، ۱۳۸۷) این تعریف در تحقیق مورد استفاده بوده است.

حجاب و زندگی زناشویی در متون اسلامی

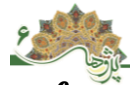
خداوند به عنوان خالق انسان‌ها بر اساس حکمت خود قوانینی را در کتاب آسمانی‌اش برای هدایت و قرار گرفتن انسان‌ها در مسیر

صحیح فرو فرستاده است. به زن و مرد به عنوان جانشین الهی دستوراتی برای جلوگیری از فساد و تباهی فردی، از هم پاشیدگی خانواده و در نهایت جامعه می‌دهد. در قرآن کریم در مورد پوشش و رابطه زن و مرد آیاتی نازل شده است. از آن‌جا که یکی از اهداف قرار گرفتن زن و شوهر در کنار هم، به آرامش رساندن یکدیگر است، این مهم با بودن در فضای خانواده و خانه‌ای امن امکان‌پذیر است. خانه‌ای که حریم‌ها در آن رعایت شود و دارای ضوابط خاص باشد. زن و شوهر دارای مکان خلوتی باشند تا اسباب آرامش را برای یکدیگر فراهم کنند. دین اسلام که کامل‌ترین برنامه را برای زندگی انسان‌ها به ارمغان آورده است در مورد این مسئله هم نکات خوبی را بیان کرده است. زن و شوهر با توجه به آن نکات و رعایت آن‌ها در خانه می‌توانند در به دست آوردن رضایت زناشویی برای همدیگر نقش داشته باشند.

از جمله نکاتی که در قرآن کریم به آن اشاره شده است:

۱. غض بصر: فرو بستن چشم و کم کردن نگاه به نامحرم است. (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲، ص ۶۰۷) اسلام به مردان و زنان مسلمان توصیه کرده است که نگاه خود را از نامحرمان نگه دارند. (نور: ۳۱-۳۰) به مردان سفارش کرده که با چشم بستن از نگاه به زنان دیگر، همسر خویش را نادیده نگیرند و در صدد مقایسه همسر خویش برنمایند. این مقایسه به کانون خانواده آسیب می‌زند. به زنان توصیه شده که به نامحرم نگاه نکنند تا همسر خویش را بتوانند با تمام نواقص و کمبودها

بپذیرند و درصدد بهانه‌گیری و گله‌گذاری نباشند. نگاه‌های آلوده مردان و زنان باعث می‌شود آن‌ها از نگاه به یکدیگر لذت نبرده و توقعات خود را بالا ببرند و به حسرت‌های بی‌فایده مبتلا شوند (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۵، ص ۵۹۹) که این کار آرامش زندگی را دچار تلاطم می‌کند. (احمدی و دیگران، ۱۳۸۰) یکی از نویسندگان تأثیر برهنگی را در اضمحلال و خشکیدن درخت تنومند خانواده چنین بیان می‌کند: «در جامعه‌ای که برهنگی بر آن حاکم است زن و مرد دائماً در حال مقایسه هستند. مقایسه آن‌چه دارد با آن‌چه ندارد و این مقایسه آتش هوس را در زن و شوهر به خصوص شوهر شعله‌ور می‌کند.» (امور مساجد، ۱۳۸۹، ص ۱۳۷) نگاه‌های مداوم و خیره بین زن و مرد نامحرم در نهایت به تحریک شهوت و برهم ریختگی روحی و روانی افراد منجر می‌شود. این مسأله در غرب فراوان است و هر ساله تعداد زیادی بر بیماران روانی افزوده شده و آمار خودکشی هم بالا است. باید توجه داشت که رعایت نکردن حجاب و جلوه‌گری زنان آستانه ادراکی مردان را بالا برده و زیبایی‌های زنان آن‌ها را قانع نمی‌کند در نتیجه مشکلات اجتماعی فراوانی را به وجود آورده و در افزایش اضطراب و التهابات روحی و روانی زنان تأثیر زیادی دارد. (مطهری، ۱۳۹۳، صص ۷۷-۸۱؛ رجبی، ۱۳۸۶، ص ۱۶۷؛ رهبر، ۱۳۹۰، ص ۲۵۵؛ امور مساجد، صص ۲۷-۱۲۵؛ غلامی، ۱۳۹۳، صص ۹۵-۹۸)

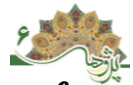
۲. استیزان: اجازه گرفتن برای ورود به مکان دیگران از دیگر سفارش‌های اسلام برای حفظ حریم خانه و خانواده است. این اجازه

خواستن هم برای فرزندان مفید است (نور: ۵۹) و هم برای بیگانگان هنگام ورود به خانه. (نور: ۲۷) در سوره نور اشاره شده است که به فرزندان خود بیاموزید که در سه زمان که شما در استراحت کامل هستید برای ورود به خلوتگاه شما اجازه بگیرند. هم چنین یادآور شده است که خانه هر فرد حریم خصوصی اوست و محل کسب آرامش. بنابراین بر شما هنگام ورود به خانه افراد لازم است که از اهل خانه اجازه بگیرید تا آنها آماده پذیرایی از شما شوند. (فتاحی زاده، ۱۳۷۳، صص ۵۰-۵۱ و ۵۴؛ مطهری، ۱۳۹۳، صص ۱۱۸-۱۱۹ و ۱۴۹)

۳. پوشیده بودن بدن: در سوره نور خداوند به آثار و پیامدهای بدحجابی اشاره کرده و زنا را به عنوان آخرین نتیجه بدحجابی در آیه اول بیان نموده تا مهم بودن این مسأله را متذکر شود. زنان با توجه به نوع آفرینششان در جلب توجه مردان و جذب نگاهها، موجودات متبحری هستند. بنابراین آفریننده زن برای در امان ماندن وی از آسیبهای فردی، خانوادگی و بالتبع اجتماعی امر به داشتن پوشش برای او کرده است. در آیه ۳۱ سوره نور به چگونه پوشیده بودن زن‌ها اشاره شده است. پوششی که مانع از جلب توجه و تحریک جنسی مردان شده و کانون خانواده را از آسیبهای مختلفی چون نارضایتی زناشویی، طلاق، قتل، خودکشی، تجاوز به عنف، فسادهای ناشی از بی بند و باری و خیانت حفظ کند. (رجبی، ۱۳۸۶، ص ۱۵)

۴. ارتباط با نامحرم: اسلام برای حفظ حریمها و شخصیت زنان و مردان نکات قابل توجهی را در منابع اسلامی مطرح کرده است. رعایت

این نکته‌ها آرامش و امنیت را برای زنان و مردان و حفظ رضایت در خانواده را به همراه دارد. برای مثال می‌توان به چند نمونه اشاره کرد:

الف: نحوه صحبت کردن زنان (نور: ۳۳): برای این‌که صحبت کردن آن‌ها در دل افراد مغرض ایجاد هیجان نکرده و تنش‌آفرین نباشد باید در صحبت کردن خود با مردان نامحرم به چند مورد توجه کنند که از جمله: ۱- عدم تکلم زیاد و خارج از ضرورت، در روایات آمده است که زنان در حد ضرورت با مردان سخن بگویند و گفته شده بیش از پنج کلمه صحبت نکنند که آرایه عدد نشان از توجه اسلام به مقدار کم و حداقل ارتباط زبانی زن با مرد نامحرم است. (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ص ۱۹۷) ۲- عدم صحبت با آهنگ نازک و تحریک‌کننده. (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۲، ص ۶۴۸) ۳- عدم استفاده از الفاظ محرک و عدم شوخی با نامحرم (رجبی، ۱۳۸۶، ص ۴۱) پیامبر گرامی اسلام فرمودند: هر کس با زن نامحرمی شوخی کند در برابر هر کلمه‌ای که در دنیا ادا نموده است هزار سال زندانی می‌شود. (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۱۴، صص ۱۴۲ و ۱۷۳) بنابراین زنان باید ادای کلمات و طرز صحبت کردن‌شان به گونه‌ای ساده و بدون عشوه‌گری باشد تا زمینه فساد و تحریک را فراهم نکنند. بنابراین توجه به آهنگ صدا و محتوای سخن در برابر نامحرم بسیار مهم است. (فتاحی‌زاده، ۱۳۷۳، صص ۱۶۵-۶۹؛ مطهری، ۱۳۹۳، صص ۲۳۶-۳۷)

ب: نحوه راه رفتن و پای بر زمین کوبیدن زنان (نور: ۳۱): بر اساس آیات الهی تذکری که در مورد نحوه راه رفتن زنان شده است دو مسأله

را نمایان می‌کند. اولاً راه رفتن و پا بر زمین گذاشتن آنان به گونه‌ای باشد که زینت‌های آنان معلوم نشود. دوماً توجه مردان نامحرم را به خود جلب نکند. پس انتخاب کفش مناسب از نظر ظاهری و رنگ، شیوه درست راه رفتن از جمله مواردی است که برای سلامت جسمی و روحی زنان مهم معرفی شده است و زنان باید با وقار و متانت راه بروند. (فتاحی‌زاده، ۱۳۷۳، صص ۱۶۰-۶۱؛ رجبی، ۱۳۸۶، ص ۴۲)

ج: نحوه حضور زنان در مکان‌ها و جلسات: زنان باید برای حضور در مکان‌های مختلف و در جایی که مردان حضور دارند علاوه بر پوشش بدن خود به مواردی مانند عطر زدن، عدم ظاهر کردن زینت‌های خود عدم تبرج و خودنمایی با آرایش‌های صورت و مو توجه داشته باشند. (فتاحی‌زاده، ۱۳۷۳، صص ۱۷۳-۱۷۴؛ رجبی، ۱۳۸۶، صص ۴۲ و ۵۴) میل به خودنمایی و جلوه‌گری یکی از امیالی است که در فطرت زن قرار داده شده و باید در مسیر درست و هدفی والا به کار گرفته شود. این نیرو در زن باعث تثبیت و تحکیم و رضایت در خانواده می‌شود. او با این میل هم به نیاز خویش پاسخ می‌دهد و هم شوهر را به سمت خود جذب می‌کند و از متمایل شدن او به سمت دیگران جلوگیری می‌کند. در حالی که اگر این میل به خارج از خانواده نفوذ کند از هدف عالی خود دور شده و موجب انحراف می‌شود. (غلامی، ۱۳۹۳، ص ۱۰۷) بنابراین ثمرات مطلوبی به همراه نخواهد داشت و در جهت کمال انسانی مفید نخواهد بود. اگر این گرایش فطری بدون رعایت حد و مرز استفاده گردد به گونه‌ای که بدون تعدیل

آن میل به خودنمایی و جلوه‌گری همواره و در همه جا نمود و ظهور داشته باشد فسادآفرین خواهد بود و در ایجاد زمینه‌های ناهنجاری‌های جنسی در جامعه تأثیرگذار خواهد بود. (فتاحی‌زاده، ۱۳۷۳، ص ۸۰)

رعایت مرزهای شرعی و اسلامی در پوشش بانوان را می‌توان مهم‌ترین عامل تعدیل میل به خودنمایی و جلوه‌گری در بانوان دانست. زیبایی برای بانوان یک سرمایه است و این سرمایه باید در جای درست مصرف شود و نه با استفاده ناب‌جا هدر برود. (فتاحی‌زاده، ۱۳۷۳، ص ۸۱؛ مهدی‌زاده، ۱۳۸۸، صص ۱۵۶-۱۵۷؛ حسین‌زاده، ۱۳۸۹) حجاب عاملی برای جلوگیری از پریشانی و دغدغه فکری عده‌ای از زنان است؛ زیرا آزادی در خودآرایی و به نمایش گذاشتن جلوه‌های زنانه باعث افراط در تجمل و توجه به زیبایی‌های ظاهری می‌شود که سه مشکل را برای زن به وجود می‌آورد و باعث ناراحتی‌های روانی، فکری و حتی جسمی و در نهایت عدم رضایت در زندگی زناشویی می‌شود.

۱- برای محبوب بودن نیازمند به هزینه‌های زیادی است که گاهی توان برآورده کردنش را ندارد.

۲- حضور رقیب مشکل دیگری است. افرادی که زیباتر از این زن باشند و مردانی که به افراد خودنما توجه دارند ملاک‌شان همیشه زیبایی است. ۳- پیر شدن و از بین رفتن زیبایی زنان مشکل سوم است که با بروز این مسأله مردان هوس‌باز به دنبال زنان جوان دیگری می‌روند او را با انواع مشکلات و بیماری‌ها تنها می‌گذارند. در این حال زن نه تنها شوهر خویش را از دست داده و خانواده‌ای گرم و صمیمی

و پر از احساس رضایت ندارد بلکه از لحاظ فردی هم آسیب می‌بیند. (رجبی، ۱۳۸۶، صص ۱۲۰-۱۲۳) در روایات افرادی که با انجام این کارها در اجتماع مردان حاضر می‌شوند مورد لعن الهی قرار گرفته و آن‌ها را از رحمت الهی به دور می‌داند. (رجبی، ص ۴۹)

د: نحوه ارتباطها و تماس بدنی: دین اسلام به این مسأله هم توجه ویژه‌ای داشته و عدم اختلاط زن و مرد نامحرم را مطرح می‌کند. (احزاب: ۵۳) شهید مطهری معتقد است: مرد اگر چیزی نیاز دارد باید از پشت دیوار زن را صدا کرده و نیاز خود را بگوید و به جایگاهی که زنان هستند ورود پیدا نکند. (مطهری، ۱۳۹۳، ص ۱۵۶) پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند: هر کس با زن نامحرمی دست بدهد روز قیامت دست بسته می‌آید و سپس به آتش افکنده می‌شود. (حرعاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ص ۱۹۸)

زن به عنوان یک موجود عاطفی باید منبع عواطف و احساسات خوب و مثبت برای اطرافیان و خود باشد، در حالی که بی‌بند و باری او را تبدیل به عاملی برای تحریک احساسات جنسی و تهییج هیجانانگیز شهوانی می‌کند و عاملی برای قساوت، بی‌رحمی، فساد، قتل و تجاوز به عنف می‌شود. این بدحجابی او باعث تنزل انسان به صفات حیوانی و متصف شدن به صفتهایی مانند دروغ‌گویی، خیانت، بی‌وفایی و تشتت افکار می‌شود. (رجبی، ۱۴۰-۱۴۲)

در روایات اهل بیت (ع) هم به این نکته توجه شده و امامان معصوم به زن راهکارهایی برای جلب و جذب شوهر ارایه کرده‌اند که به چند

نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود. امام باقر(ع) فرمودند: «بهترین زنان شما کسانی‌اند که وقتی با شوهران‌شان خلوت می‌کنند و لباس خود را درمی‌آورند در انجام رفتارهای جنسی خجالت نمی‌کشند ولی وقتی در حضور دیگران‌اند لباس و پوشش دارند و باحیا هستند.» (طوسی، ۱۴۰۷، ج ۷، ص ۳۹۹) در روایاتی بدحجابی و رعایت نکردن حریم بین زن و مرد سبب فساد اخلاقی معرفی شده است. (رجبی، صص ۶۱-۴۴) پیامبر گرامی اسلام(ص) در روایتی فرمودند: «زن اندامی شهوت‌انگیز دارد که خانه‌اش پوشش آن است اگر خود را نبوشاند همین که از خانه خارج شد شیطان او را دربرمی‌گیرد.» (ورام، ۱۴۱۰، ج ۲، ص ۱۱۹)

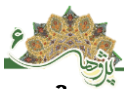
اگر مسائل مطرح‌شده در آیات قرآن و روایات معصومین (ع) مورد توجه زن و مرد قرار گیرد که آن‌ها همه حواس خود را به خانواده‌شان معطوف کنند، ضمن این‌که در جامعه هم ابزار تحریک شهوت وجود نداشته باشد، خانواده محلی امن برای زن و شوهر است تا در بستری مطمئن به یکدیگر عشق ورزیده و با خاطری آسوده به دنبال حل تعارضات و مشکلات خویش باشند. آن‌گاه رضایت حاصل شده و زن و شوهر از بودن در کنار یکدیگر نهایت لذت را می‌برند و چه بسا در تحمل سختی‌ها با توجه به رضایت حاصل شده ظرفیت‌شان افزایش یافته و با آن‌ها به آسانی کنار بیایند. چنین همسرانی هر روز با افزایش محبت به یکدیگر و به فرزندان، خانواده‌ای سالم خواهند داشت که هم خود از بودن در کنار هم آرامش و رضایت دارند و هم فرزندان‌شان سیراب از محبت و علاقه می‌شوند.

حجاب و رضایت در خانواده

داشتن حجاب باعث پابندی بیش‌تر به خانواده و امر ازدواج می‌شود. زنی که با حجاب خود مانع قرار گرفتن در تیررس نگاه‌های آلودهٔ مردان هوس‌باز و گرفتار شدن در عشق‌های مختلف می‌شود به زندگی و خانواده خود علاقه‌مند بوده و وفادار است. (قربانی، ۱۳۸۹) از آن‌جا که خانواده کانونی مقدس است که تأمین آرامش جسم و روح، ابراز احساسات، بیان اسرار، ارضای غرایز و تأمین نیازهای جسمی و روحی باید در آن صورت گیرد، هر یک از زن و شوهر به عنوان یک عضو تشکیل‌دهندهٔ خانواده باید نقشی در استحکام این کانون داشته باشند. نقش‌هایی که هر یک از زن و شوهر با دانستن و عمل به آن، پایداری و استحکام خانواده و رضایت زناشویی را به همراه می‌آورد. از جمله نقش‌های یک زن به عنوان یکی از دو عضو اصلی خانواده رعایت حجاب و حفظ عفاف است که این مسأله به محکم شدن بنیان خانواده کمک می‌کند. (حسینی، ۱۳۸۳، ش ۲۶)

از مهم‌ترین پیامدهای ازدواج می‌توان به پابندی زن و مرد به پیمان مقدس زناشویی اشاره کرد. زیرا در پناه ازدواج مطمئن‌ترین و آرامش‌بخش‌ترین، رابطه‌ها آغاز می‌شود. رابطه‌ای که در آن امنیت، آسایش و رضایت وجود دارد. (جدیری، ۱۳۹۷، ص ۱۷) باید توجه داشت که حضور زنان بدحجاب عاملی است که مردان به جای توجه و محبت به همسران‌شان به دنبال لذت‌جویی از زنان آرایش‌کرده باشند. (قربانی، ۱۳۸۹) چنین رفتاری باعث می‌شود بانوان از محبت و حمایت

روحی و عاطفی همسران کم بهره شوند. مطالعات علمی نشان می دهد برهنه بودن زنان در اجتماع باعث بالا رفتن سطح آستانه ادراکی مردان می شود به نحوی که این زنان کم تر می توانند شوهران شان را به اوج لذت جنسی رسانده و آن ها را راضی نمایند. (قربانی، ۱۳۸۹) دکتر پاک نژاد می نویسد: هرچه انسان ها در برابر یکدیگر عریان تر شوند سطح برداشت جنسی و سکسی شان سوز، عشق و جذبه اش کم تر و یکنواخت تر می شود. از بین رفتن لذات جنسی بین زن و مرد از دیگر آسیب های بدحجابی است. (رجبی، ۱۳۸۶، ص ۱۴۲)

تذکر این نکته لازم است که اگر یک زن حریم ها را رعایت کند و خود را در معرض دید مردان نامحرم و شهوتران قرار ندهد نه تنها به سلامت روحی و روان خود کمک کرده است بلکه خانواده را در امنیت قرار می دهد و رضایت زناشویی را بیش تر می کند. (قربانی، ۱۳۸۹) زنی که همه فکرش به همسر و فرزندان باشد به دنبال خودآرایی برای مردان غیرهمسر بر نمی آید، زنی که در خانه همه نیازهای عاطفی، جسمی، جنسی اش جواب داده شود از زندگی اش راضی است و در بیرون خانه به دنبال تأمین آن نمی رود و دیگر مردان را هم به اشتباه نمی اندازد. اگر زن خود را محفوظ کرد از نگاه آلوده مردان، همسرش هم خود را مقید به حفظ نگاه می کند. وقتی زن زیبایی هایش را فقط برای همسرش قرار داد همسر او هم به دنبال دیدن زیبایی زنان دیگر نمی رود. به این ترتیب چشم و هم چشمی، گفت وگوهای بیهوده، خرج های اضافی کاسته شده همه فکر و هم، زن و مرد خانواده به

یکدیگر و فرزندان معطوف می‌شود آن‌گاه است که مرد و زن نیمه گمشده خویش را در طرف مقابل جست‌وجو می‌کند نه در بیرون خانه و افراد خارج از خانه. زنی که در دلش فقط جای همسرش باشد و در آن افراد زیادی وجود نداشته باشند باید به داشتن آرامش و امنیت امیدوار باشد و ثبات را در آن خانواده می‌توان دید. در چنین خانه‌ای زن و مرد تأمین‌کننده نیازهای یکدیگرند. زن، مرد را همسری می‌داند که باید رضایتش را به دست آورد و مرد، زن را بانوی خانه خود می‌داند که برای تأمین نیازهای مختلف او باید تلاش کند تا او را در زندگی به خشنودی برساند. در حالی که بنا به گفته شهید مطهری در جامعه‌ای که سیستم آزاد جنسی و کامروایی وجود دارد که به عدم حضور حجاب در جامعه برمی‌گردد همسر قانونی رقیب و مزاحم و زندانبان است و در نتیجه کانون خانوادگی بر اساس دشمنی و نفرت پایه‌گذاری می‌شود. (مطهری، ۱۳۹۳، ص ۸۹) در چنین خانواده‌ای رضایت زن و شوهر مهم نیست و هر کس به دنبال رضایت خویش است. داشتن زندگی شاد، همراه با امنیت و آرامش روحی و روانی و جسمی در کنار فرزندانی که در رحم مادری پاکدامن پرورش یافته‌اند نتیجه چنین خانواده‌ای است.

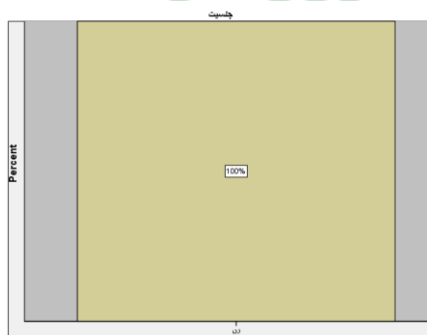
یافته‌های تحقیق

۱. یافته‌های توصیفی

۱-۱. جنسیت

جدول (۱): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی		
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	زن	

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۱۰۰ درصد پاسخگویان نمونه مورد بررسی را زنان تشکیل می‌دهند.

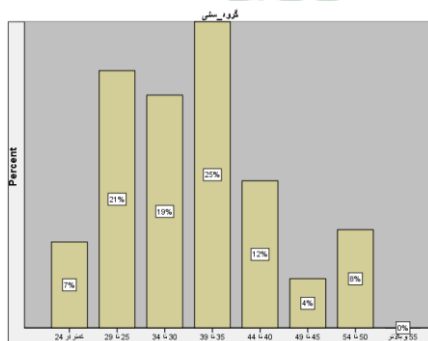
۲-۱. گروه سنی

جدول (۲): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه سنی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی		
۷/۸	۷/۸	۷/۸	۳۱	کم‌تر از ۲۴	
۲۹/۵	۲۱/۸	۲۱/۸	۸۷	۲۵ تا ۲۹	

۴۹/۰	۱۹/۵	۱۹/۵	۷۸	۳۰ تا ۳۴
۷۴/۸	۲۵/۸	۲۵/۸	۱۰۳	۳۵ تا ۳۹
۸۷/۰	۱۲/۳	۱۲/۳	۴۹	۴۰ تا ۴۴
۹۱/۸	۴/۸	۴/۸	۱۹	۴۵ تا ۴۹
۹۹/۸	۸/۰	۸/۰	۳۲	۵۰ تا ۵۴
۱۰۰/۰	۳.	۳.	۱	۵۵ و بالاتر
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه سنی می باشد. بر اساس داده های این جدول ۷/۸ درصد دارای سن کمتر از ۲۴ سال هستند. ۲۱/۸ درصد در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ سال، ۱۹/۵ درصد ۳۰ تا ۳۴ سال، ۲۵/۸ درصد در گروه سنی ۳۵ تا ۳۹ سال، ۱۲/۳ درصد در گروه سنی ۴۰ تا ۴۴ سال، ۴/۸ درصد؛ در گروه سنی ۴۵ تا ۴۹ سال، ۸/۰ درصد در گروه سنی ۵۰ تا ۵۴ سال و ۳. درصد در گروه سنی ۵۵ سال و بالاتر قرار دارند.

جدول (۳): آماره های توصیفی متغیر سن

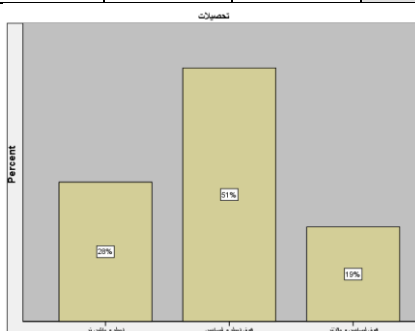
	تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
سن	۴۰۰	۱۹	۵۵	۳۴/۷۵	۷/۸۵۶

بر اساس داده‌های جدول فوق کوچک‌ترین فرد نمونه ۱۹ ساله و بزرگ‌ترین فرد نمونه ۵۵ ساله بوده است. به طور متوسط افراد نمونه دارای سن ۳۴/۷ سال بوده‌اند.

۳-۱. تحصیلات

جدول (۴): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات

	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
دیپلم و پائین‌تر	۱۱۵	۲۸/۸	۲۸/۸	۲۸/۸
فوق دیپلم و لیسانس	۲۰۷	۵۱/۸	۵۱/۸	۸۰/۵
فوق لیسانس و بالاتر	۷۸	۱۹/۵	۱۹/۵	۱۰۰/۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه

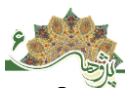
تحصیلات می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۲۸/۱ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات دیپلم و پائین‌تر بوده‌اند. ۵۱/۸ درصد دارای مدرک کاردانی یا کارشناسی بوده و ۱۹/۵ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد یا دکترا بوده‌اند.

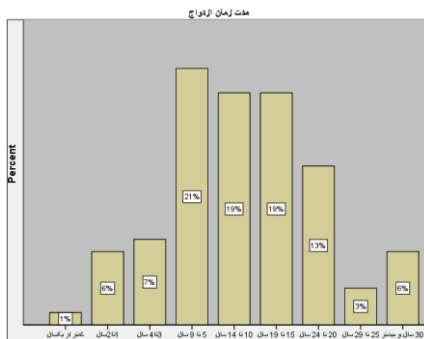
۱-۴. مدت ازدواج

جدول (۵): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدت ازدواج

کمتر از یکسال	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
۱ تا ۲ سال	۶	۱/۵	۱/۵	۱/۵
۳ تا ۴ سال	۲۷	۶/۸	۶/۸	۸/۳
۵ تا ۹ سال	۲۹	۷/۳	۷/۳	۱۵/۵
۱۰ تا ۱۴ سال	۸۷	۲۱/۸	۲۱/۸	۳۷/۳
۱۵ تا ۱۹ سال	۷۹	۱۹/۸	۱۹/۸	۵۷/۰
۲۰ تا ۲۴ سال	۷۶	۱۹/۰	۱۹/۰	۷۶/۰
۲۵ تا ۲۹ سال	۵۵	۱۳/۸	۱۳/۸	۸۹/۸
۳۰ سال و بیش‌تر	۱۵	۳/۸	۳/۸	۹۳/۵
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

مرکز پژوهش‌های اسلامی معصومیه

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدت ازدواج می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱/۵ درصد کم تر از یکسال است که زندگی مشترک را آغاز نموده اند. ۶/۸ درصد ۱ تا ۲ سال از ازدواج آنها می گذرد. ۷/۳ درصد ۳ تا ۴ سال، ۲۱/۸ درصد ۵ تا ۹ سال، ۱۹/۸ درصد ۱۰ تا ۱۴ سال، ۱۹ درصد ۱۵ تا ۱۹ سال، ۱۳/۸ درصد ۲۰ تا ۲۴ سال، ۳/۸ درصد ۲۵ تا ۲۹ سال و ۶/۵ درصد نیز بیش از ۲۹ سال از ازدواج آنها می گذرد.

جدول (۶): آماره های توصیفی متغیر مدت ازدواج

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	
۴۰۰	۲	۴۸۰	۱۵۸/۸۴	۱۰۱/۱۲۳	مدت

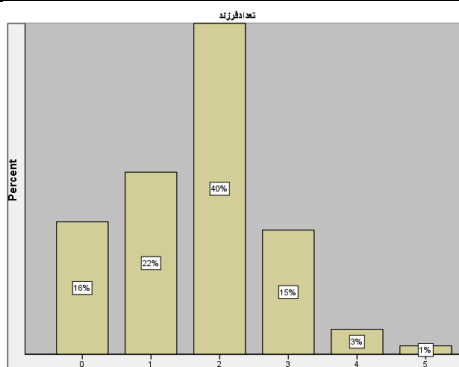
بر اساس داده های جدول فوق کم ترین زمان ازدواج افراد نمونه ۲ ماه و بیش ترین زمان ازدواج آنها ۴۸۰ ماه (۴۰ سال) بوده است. به طور متوسط افراد نمونه ۱۵۸/۸ ماه (حدود ۱۳ سال) از ازدواج آنها می گذرد.

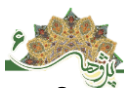
۱-۵. تعداد فرزند

جدول (۷): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزند

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی		
۱۶/۰	۱۶/۰	۱۶/۰	۶۴	۰	
۳۸/۸	۲۲/۸	۲۲/۸	۹۱	۱	
۷۹/۲	۴۰/۴	۴۰/۳	۱۶۱	۲	
۹۵/۰	۱۵/۸	۱۵/۸	۶۳	۳	
۹۸/۵	۳/۵	۳/۵	۱۴	۴	
۱۰۰/۰	۱/۵	۱/۵	۶	۵	
	۱۰۰/۰	۹۹/۸	۳۹۹	جمع	
		۳.	۱	بی جواب	
		۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع	

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد فرزند می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱۶ درصد فرزندى ندارند. ۲۲/۸

درصد دارای یک فرزند، $40/4$ درصد دارای دو فرزند، $15/8$ درصد دارای سه فرزند، $3/5$ درصد دارای چهار فرزند و $1/5$ درصد دارای پنج فرزند بوده‌اند.

جدول (۸): آماره‌های توصیفی متغیر تعداد فرزندان

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
۳۹۹	۰	۵	$1/72$	$1/109$

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین تعداد فرزند افراد نمونه صفر فرزند و بیش‌ترین فرزند آن‌ها ۵ نفر بوده است. به طور متوسط افراد نمونه دارای $2(1/7)$ فرزند بوده‌اند.

۶-۱. وضعیت نگرش به حجاب

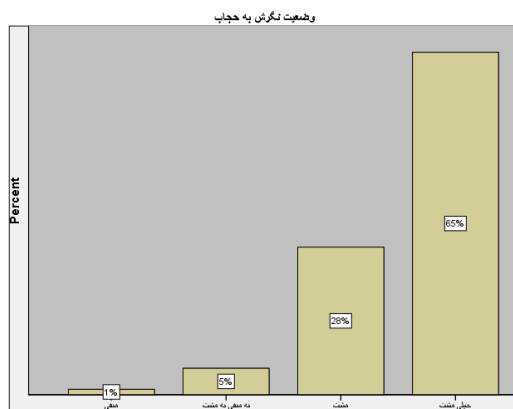
جدول (۹): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت نگرش به

حجاب

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
۴	$1/0$	$1/0$	$1/0$
۲۲	$5/5$	$5/5$	$6/5$
۱۱۲	$28/0$	$28/1$	$34/6$
۲۶۱	$65/3$	$65/4$	$100/0$
۳۹۹	$99/8$	$100/0$	
۱	۳.		

		۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع
--	--	-------	-----	-----

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت نگرش به حجاب می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱ درصد نسبت حجاب نگرش منفی دارند. ۵/۵ درصد تاحدودی نگرش مثبت به حجاب دارند. ۲۸/۱ درصد به میزان زیادی به حجاب نگرش مثبت دارند و ۶۵/۴ درصد نیز بسیار زیاد نگرش شان به حجاب مثبت می باشد.

جدول (۱۰): آماره های توصیفی متغیر نمره نگرش به حجاب

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	نمره نگرش به حجاب
۴۰۰	۵۶	۱۲۵	۱۰۸/۰۶	۱۲/۸۵۰	

بر اساس داده های جدول فوق کم ترین نمره نگرش پاسخگویان به

حجاب ۵۶ و بالاترین نمره آن‌ها ۱۲۵ بوده است. به طور متوسط افراد نمونه در زمینه نگرش به حجاب از نمره ۱۰۸/۰۶ برخوردار بوده‌اند.

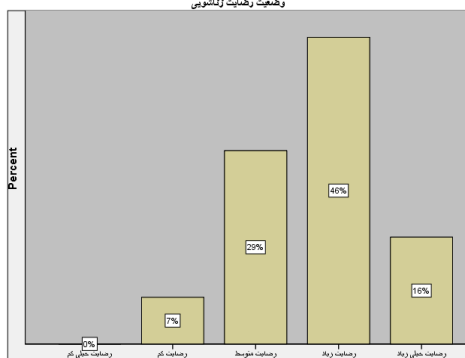
۷-۱. وضعیت رضایت زناشویی

جدول (۱۱): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت

زناشویی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۳.	۳.	۳.	۱	رضایت خیلی کم
۸/۰	۷/۸	۷/۸	۳۱	رضایت کم
۳۷/۰	۲۹/۰	۲۹/۰	۱۱۶	رضایت متوسط
۸۳/۵	۴۶/۵	۴۶/۵	۱۸۶	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۱۶/۵	۱۶/۵	۶۶	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

وضعیت رضایت زناشویی

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت زناشویی می باشد. بر اساس داده های این جدول $0/3$ درصد پاسخگویان رضایت زناشویی خیلی کمی را گزارش کرده اند. $7/8$ درصد از رضایت زناشویی اندکی برخوردارند. 29 درصد تا حدودی از رضایت زناشویی برخوردار می باشند. $46/5$ درصد به میزان زیادی از زندگی زناشویی خود رضایت دارند و $16/5$ درصد نیز به میزان خیلی زیادی از زندگی زناشویی خود رضایت دارند.

جدول (۱۲): آماره های توصیفی متغیر نمره رضایت زناشویی

	تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
نمره رضایت زناشویی	۴۰۰	۸۳	۲۲۷	۱۶۸/۱۰	۲۹/۴۰۶

بر اساس داده های جدول فوق کم ترین نمره رضایت زناشویی پاسخگویان ۸۳ و بالاترین نمره آن ها ۲۲۷ بوده است. میانگین نمره رضایت زناشویی افراد نمونه $168/1$ بوده است.

۸-۱. رضایت از موضوعات شخصیتی

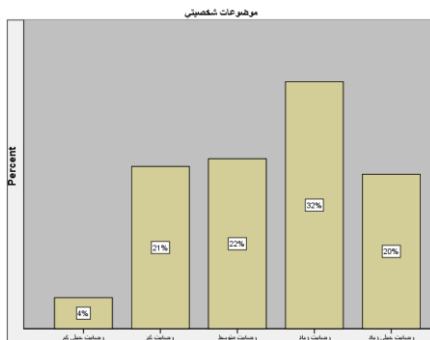
جدول (۱۳): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از موضوعات

شخصیتی

	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
رضایت خیلی کم	۱۶	۴/۰	۴/۰	۴/۰

۲۵/۰	۲۱/۰	۲۱/۰	۸۴	رضایت کم
۴۷/۳	۲۲/۳	۲۲/۳	۸۹	رضایت متوسط
۷۹/۵	۳۲/۳	۳۲/۳	۱۲۹	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۲۰/۵	۲۰/۵	۸۲	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از موضوعات شخصیتی از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۴ درصد پاسخگویان در زمینه موضوعات شخصیتی رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۲۱ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۲۲/۳ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۳۲/۳ درصد به میزان زیادی و ۲۰/۵ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه موضوعات شخصیتی رضایت دارند.

جدول (۱۴): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از موضوعات شخصیتی

نمره رضایت از موضوعات شخصیتی	تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
	۴۰۰	۶	۲۵	۱۷/۳۲	۴/۶۰۸

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه موضوعات شخصیتی ۶ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از موضوعات شخصیتی افراد نمونه ۱۷/۳۲ بوده است.

۹-۱. رضایت از ارتباط زناشویی

جدول (۱۵): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از ارتباط زناشویی

درصد	درصد تجمعی	درصد	فراوانی	
۱/۳	۱/۳	۱/۰	۴	رضایت خیلی کم
۱۰/۹	۹/۶	۷/۵	۳۰	رضایت کم
۳۵/۵	۲۴/۶	۱۹/۳	۷۷	رضایت متوسط
۶۴/۵	۲۹/۱	۲۲/۸	۹۱	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۳۵/۵	۲۷/۸	۱۱۱	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۷۸/۳	۳۱۳	جمع
		۲۱/۸	۸۷	بی جواب
		۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

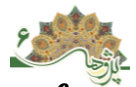

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از ارتباط زناشویی از خرده مقیاس های رضایت زناشویی می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱/۳ درصد پاسخگویان در زمینه ارتباط زناشویی رضایت خیلی کمی را گزارش کرده اند. ۹/۶ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۲۴/۶ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۲۹/۱ درصد به میزان زیادی و ۳۵/۵ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه ارتباط زناشویی رضایت دارند.

جدول (۱۶): آماره های توصیفی متغیر نمره رضایت از ارتباط زناشویی

انحراف معیار	میانگین	پیشینه	کمینه	تعداد	
۵/۲۵۹	۲۰/۸۹	۳۰	۷	۴۰۰	نمره رضایت از ارتباط زناشویی

بر اساس داده های جدول فوق کم ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه ارتباط زناشویی ۷ و بالاترین نمره آن ها ۳۰ بوده است. میانگین

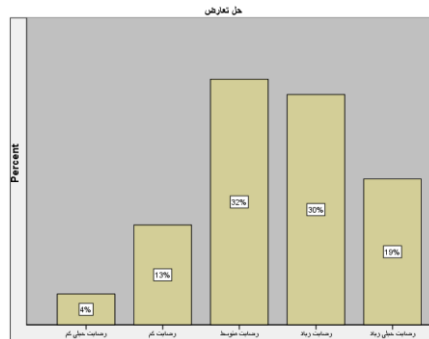

نمره رضایت از ارتباط زناشویی افراد نمونه ۲۰/۸۹ بوده است.

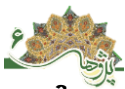
۱-۱. رضایت از حل تعارض

جدول (۱۷): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از حل تعارض

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۴/۸	۴/۸	۴/۸	۱۹	رضایت خیلی کم
۱۸/۵	۱۳/۸	۱۳/۸	۵۵	رضایت کم
۵۰/۸	۳۲/۳	۳۲/۳	۱۲۹	رضایت متوسط
۸۰/۸	۳۰/۰	۳۰/۰	۱۲۰	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۱۹/۳	۱۹/۳	۷۷	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از حل تعارض از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۴/۸ درصد پاسخگویان در زمینه حل تعارض رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۱۳/۸ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۳۲/۳ درصد تاحدودی در این

زمینه رضایت دارند. ۳۰ درصد به میزان زیادی و ۱۹/۳ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه حل تعارض رضایت دارند.

جدول (۱۸): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از حل تعارض

انحراف معیار	میانگین	پیشینه	کمینه	تعداد	
۴/۳۹۱	۱۷/۳۸	۲۵	۵	۴۰۰	نمره رضایت از حل تعارض

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه حل تعارض ۵ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از حل تعارض افراد نمونه ۱۷/۳۸ بوده است.

۱۱-۱. رضایت از مدیریت مالی

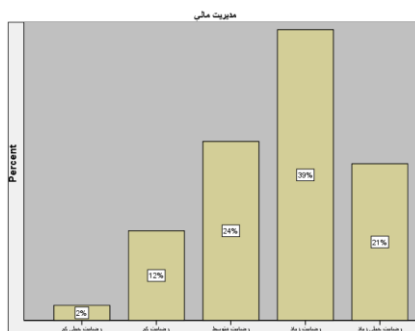
جدول (۱۹): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از مدیریت

مالی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۲/۳	۲/۳	۲/۳	۹	رضایت خیلی کم
۱۴/۵	۱۲/۳	۱۲/۳	۴۹	رضایت کم
۳۹/۳	۲۴/۸	۲۴/۸	۹۹	رضایت متوسط
۷۸/۵	۳۹/۳	۳۹/۳	۱۵۷	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۲۱/۵	۲۱/۵	۸۶	رضایت خیلی زیاد

	جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
--	-----	-----	-------	-------

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از مدیریت مالی از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۲/۳ درصد پاسخگویان در زمینه مدیریت مالی رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۱۲/۳ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۲۴/۸ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۳۹/۳ درصد به میزان زیادی و ۲۱/۵ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه مدیریت مالی رضایت دارند.

جدول (۲۰): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از مدیریت مالی

انحراف معیار	میانگین	پیشینه	کمینه	تعداد	
۳/۹۶۴	۱۸/۲۲	۲۵	۸	۴۰۰	نمره رضایت از مدیریت مالی

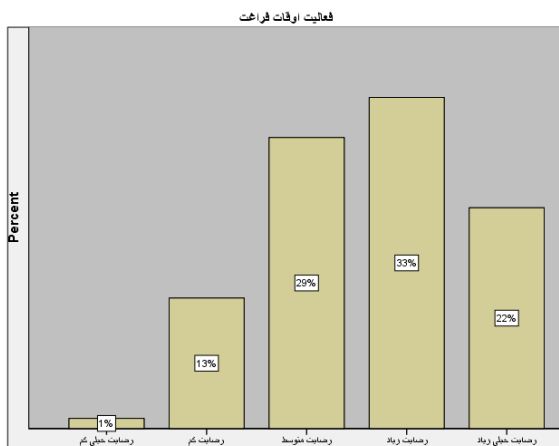
بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه مدیریت مالی ۸ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از مدیریت مالی افراد نمونه ۱۸/۲۲ بوده است.

۱-۱۲. رضایت از فعالیت اوقات فراغت

جدول (۲۱): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از فعالیت اوقات

فراغت

رضایت خیلی کم	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
رضایت کم	۴	۱/۰	۱/۰	۱/۰
رضایت متوسط	۵۴	۱۳/۵	۱۳/۵	۱۴/۵
رضایت زیاد	۱۱۹	۲۹/۸	۲۹/۸	۴۴/۳
رضایت خیلی زیاد	۱۳۵	۳۳/۸	۳۳/۸	۷۸/۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از فعالیت‌های اوقات فراغت از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۱ درصد پاسخگویان در زمینه فعالیت‌های اوقات فراغت رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۱۳/۵ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۲۹/۸ درصد تا حدودی در این زمینه رضایت دارند. ۳۳/۸ درصد به میزان زیادی و ۲۲ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه فعالیت‌های اوقات فراغت رضایت دارند.

جدول (۲۲): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از فعالیت اوقات فراغت

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	
۴۰۰	۷	۲۵	۱۷/۰۶	۳/۹۴۸	نمره رضایت از فعالیت اوقات فراغت

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه فعالیت اوقات فراغت ۷ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از فعالیت اوقات فراغت افراد نمونه ۱۸/۰۶ بوده است.

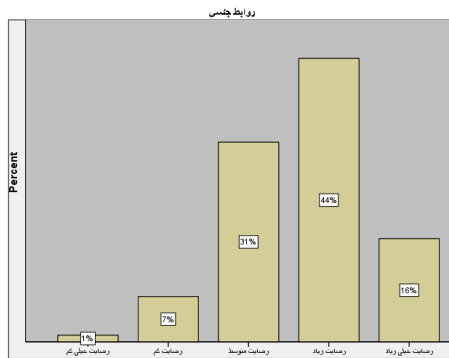
۱-۳. رضایت از روابط جنسی

جدول (۲۳): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از روابط

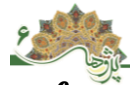

جنسی

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱/۰	۱/۰	۱/۰	۴	رضایت خیلی کم
۸/۵	۷/۵	۷/۵	۳۰	رضایت کم
۳۹/۸	۳۱/۳	۳۱/۳	۱۲۵	رضایت متوسط
۸۴/۰	۴۴/۳	۴۴/۳	۱۷۷	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۱۶/۰	۱۶/۰	۶۴	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از روابط جنسی از خرده مقیاس های رضایت زناشویی می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱ درصد پاسخگویان در زمینه روابط جنسی رضایت خیلی کمی را گزارش کرده اند. ۷/۵ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۳۱/۳ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۴۴/۳ درصد به میزان زیادی و ۱۶ درصد نیز به میزان

خیلی زیادی در زمینه روابط جنسی رضایت دارند.

جدول (۲۴): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از روابط جنسی

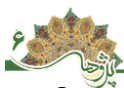
تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	
۴۰۰	۵	۲۵	۱۸/۲۲	۳/۴۸۷	نمره رضایت از روابط جنسی

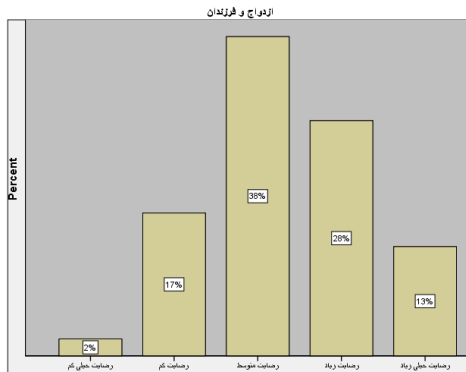
بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه روابط جنسی ۵ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از روابط جنسی افراد نمونه ۱۸/۲۲ بوده است.

۱-۱۴. رضایت از ازدواج و فرزندان

جدول (۲۵): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از ازدواج و فرزندان

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۱۰	۲/۵	۲/۵	۲/۵	رضایت خیلی کم
۷۰	۱۷/۵	۱۷/۵	۲۰/۰	رضایت کم
۱۵۳	۳۸/۳	۳۸/۳	۵۸/۳	رضایت متوسط
۱۱۲	۲۸/۰	۲۸/۰	۸۶/۳	رضایت زیاد
۵۵	۱۳/۸	۱۳/۸	۱۰۰/۰	رضایت خیلی زیاد
۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰		جمع

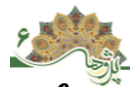

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از ازدواج و فرزندان از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۲/۵ درصد پاسخگویان در زمینه ازدواج و فرزندان رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۱۷/۵ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۳۸/۳ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۲۸ درصد به میزان زیادی و ۱۳/۸ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه ازدواج و فرزندان رضایت دارند.

جدول (۲۶): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از ازدواج و فرزندان

انحراف معیار	میانگین	بیشینه	کمینه	تعداد	
۳/۹۲۷	۱۶/۸۳	۲۵	۵	۴۰۰	نمره رضایت از ازدواج و فرزندان

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در

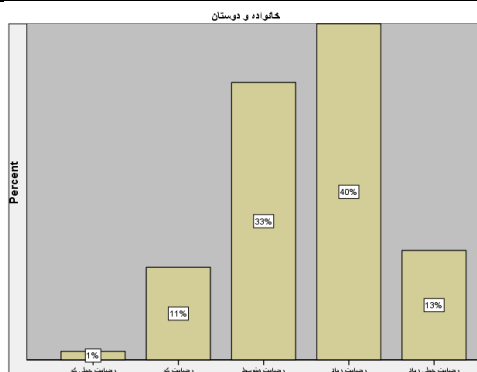
زمینه ازدواج و فرزندان ۵ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از ازدواج و فرزندان افراد نمونه ۱۶/۸۳ بوده است.

۱-۱۵. رضایت از خانواده و دوستان

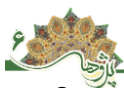
جدول (۲۷): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از خانواده و

دوستان

درصد تجمعی	درصد معتبر	درصد	فراوانی	
۱/۳	۱/۳	۱/۳	۵	رضایت خیلی کم
۱۲/۳	۱۱/۰	۱۱/۰	۴۴	رضایت کم
۴۵/۵	۳۳/۳	۳۳/۳	۱۳۳	رضایت متوسط
۸۶/۳	۴۰/۸	۴۰/۸	۱۶۳	رضایت زیاد
۱۰۰/۰	۱۳/۸	۱۳/۸	۵۵	رضایت خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت

رضایت از خانواده و دوستان از خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی می‌باشد. بر اساس داده‌های این جدول ۱/۳ درصد پاسخگویان در زمینه خانواده و دوستان رضایت خیلی کمی را گزارش کرده‌اند. ۱۱ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۳۳/۳ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۴۰/۸ درصد به میزان زیادی و ۱۳/۸ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه خانواده و دوستان رضایت دارند.

جدول (۲۸): آماره‌های توصیفی متغیر نمره رضایت از خانواده و دوستان

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	
۴۰۰	۷	۲۵	۱۷/۶۹	۳/۴۶۴	نمره رضایت از خانواده و دوستان

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه خانواده و دوستان ۷ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از خانواده و دوستان افراد نمونه ۱۷/۶۹ بوده است.

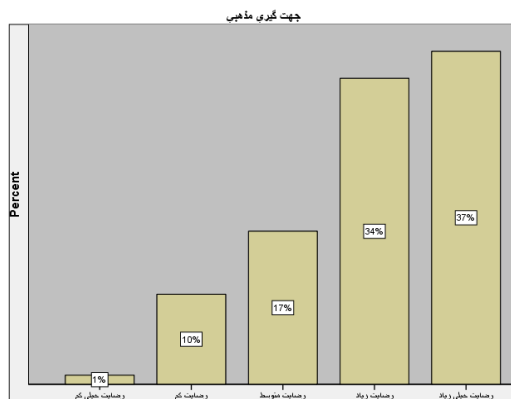
۱-۱۶. رضایت از جهت‌گیری مذهبی

جدول (۲۹): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب رضایت از جهت‌گیری مذهبی

فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	
۴	۱/۰	۱/۰	۱/۰	رضایت خیلی کم
۴۰	۱۰/۰	۱۰/۰	۱۱/۰	رضایت کم
۶۸	۱۷/۰	۱۷/۰	۲۸/۰	رضایت متوسط

رضایت زیاد	۱۳۸	۳۴/۵	۳۴/۵	۶۲/۵
رضایت خیلی زیاد	۱۵۰	۳۷/۵	۳۷/۵	۱۰۰/۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

جدول فوق بیانگر توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت رضایت از جهت گیری مذهبی از خرده مقیاس های رضایت زناشویی می باشد. بر اساس داده های این جدول ۱ درصد پاسخگویان در زمینه جهت گیری مذهبی رضایت خیلی کمی را گزارش کرده اند. ۱۰ درصد از رضایت اندکی در این زمینه برخوردارند. ۱۷ درصد تاحدودی در این زمینه رضایت دارند. ۳۴/۵ درصد به میزان زیادی و ۳۷/۵۸ درصد نیز به میزان خیلی زیادی در زمینه جهت گیری مذهبی رضایت دارند.

جدول (۳۰): آماره های توصیفی متغیر نمره رضایت از جهت گیری مذهبی

تعداد	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار

نمره رضایت از جهت گیری مذهبی	۴۰۰	۸	۲۵	۱۹/۵۹	۴/۰۲۵
---------------------------------	-----	---	----	-------	-------

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره رضایت پاسخگویان در زمینه جهت‌گیری مذهبی ۸ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره رضایت از جهت‌گیری مذهبی افراد نمونه ۱۹/۵۹ بوده است.

۱-۱۷. آماره‌های توصیفی عامل‌های نگرش به حجاب

جدول (۳۱): آماره‌های توصیفی عامل‌های نگرش به حجاب

انحراف معیار	میانگین	بیشینه	کمینه	تعداد	
۵/۵۱۰۵	۴۷/۴۲۶۱	۵۵/۰۰	۲۴/۰۰	۳۹۹	عامل ۱
۲/۸۱۵۷۷	۲۲/۵۷۳۹	۲۵/۰۰	۹/۰۰	۳۹۹	عامل ۲
۳/۵۱۰۵۷	۲۰/۷۱۶۸	۲۵/۰۰	۱۰/۰۰	۳۹۹	عامل ۳
۳/۰۵۲۸۵	۱۷/۳۳۸۳	۲۰/۰۰	۴/۰۰	۳۹۹	عامل ۴

بر اساس داده‌های جدول فوق کم‌ترین نمره عامل اول نگرش حجاب در بین پاسخگویان ۲۴ و بالاترین نمره آن‌ها ۵۵ بوده است. میانگین نمره عامل اول در بین افراد نمونه ۴۷/۴۳ بوده است. کم‌ترین نمره عامل دوم نگرش حجاب در بین پاسخگویان ۹ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره عامل دوم در بین افراد نمونه ۲۲/۵۷ بوده است.

کم‌ترین نمره عامل سوم نگرش حجاب در بین پاسخگویان ۱۰ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۵ بوده است. میانگین نمره عامل سوم در بین افراد نمونه ۲۰/۷۲ بوده است.

کم‌ترین نمره عامل چهارم نگرش حجاب در بین پاسخگویان ۴ و بالاترین نمره آن‌ها ۲۰ بوده است. میانگین نمره عامل چهارم در بین افراد نمونه ۱۷/۳۴ بوده است.

۲. یافته‌های تحلیلی

۱-۲. همبستگی رضایت زناشویی و نگرش به حجاب

جدول (۳۲): همبستگی رضایت زناشویی و نگرش به حجاب

نمره رضایت زناشویی		
۱۳۸.***	همبستگی پیرسون	نمره حجاب
۰۰۶.	سطح معنی‌داری	

جدول فوق رابطه بین دو متغیر نگرش به حجاب و رضایت زناشویی را بر اساس همبستگی پیرسون بررسی می‌کند. با توجه به آماره به دست آمده از این آزمون، می‌توان گفت که رضایت از زناشویی با نگرش به حجاب رابطه مستقیم و معنی‌داری ($\text{sig}=0.06/0$) دارد اما شدت این رابطه متوسط ($r=138/0$) می‌باشد.

۲-۲. همبستگی خرده مقیاس‌های رضایت زناشویی با نگرش به حجاب

جدول (۳۳): همبستگی خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی با نگرش به

حجاب

نمره حجاب		
۰۷۹.	همبستگی پیرسون	نمره موضوعات شخصیتی
۱۱۳.	سطح معنی‌داری	
۰۶۷.	همبستگی پیرسون	نمره ارتباط زناشویی
۱۸۰.	سطح معنی‌داری	
۰۸۷.	همبستگی پیرسون	نمره حل تعارض
۰۸۱.	سطح معنی‌داری	
۰۸۲.	همبستگی پیرسون	نمره مدیریت مالی
۱۰۳.	سطح معنی‌داری	
*۱۴۷.	همبستگی پیرسون	نمره فعالیت اوقات فراغت
۰۰۳.	سطح معنی‌داری	
*۱۷۹.	همبستگی پیرسون	نمره روابط جنسی
۰۰۰.	سطح معنی‌داری	
۰۵۹.	همبستگی پیرسون	نمره ازدواج و فرزندان
۲۳۸.	سطح معنی‌داری	
*۱۲۹.	همبستگی پیرسون	نمره خانواده و دوستان
۰۱۰.	سطح معنی‌داری	
*۱۷۷.	همبستگی پیرسون	نمره جهت‌گیری مذهبی
۰۰۰.	سطح معنی‌داری	

جدول فوق رابطه بین دو متغیر نگرش به حجاب و

خرده‌مقیاس‌های رضایت زناشویی را بر اساس همبستگی پیرسون

بررسی می‌کند. با توجه به آماره‌های به‌دست‌آمده از این آزمون، می‌توان گفت که رضایت از خرده‌مقیاس‌های رضایت از فعالیت اوقات فراغت، رضایت از روابط جنسی، رضایت از خانواده و دوستان و رضایت از جهت‌گیری مذهبی با نگرش به حجاب رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد. رابطه نگرش به حجاب رضایت از خانواده و دوستان ضعیف ($r=129/0$) و رابطه نگرش به حجاب با خرده‌مقیاس‌های رضایت از فعالیت اوقات فراغت، رضایت از روابط جنسی و رضایت از جهت‌گیری مذهبی متوسط می‌باشد.

۳-۲. همبستگی عامل‌های نگرش به حجاب بر رضایت زناشویی

جدول (۳۴): همبستگی عامل‌های نگرش به حجاب بر رضایت زناشویی

عامل ۴	عامل ۳	عامل ۲	عامل ۱		
۰۵۰.	۰۹۶.	*۱۱۲.	۰۹۵.	همبستگی پیرسون	نمره موضوعات
۳۲۱.	۰۵۷.	۰۲۶.	۰۵۹.	سطح معنی‌داری	شخصیتی
۰۴۵.	۰۸۵.	*۱۱۶.	۰۹۰.	همبستگی پیرسون	نمره ارتباط
۳۷۵.	۰۹۲.	۰۲۱.	۰۷۳.	سطح معنی‌داری	زناشویی
۰۵۷.	*۱۱۴.	*۱۴۲.	*۱۰۷.	همبستگی پیرسون	نمره حل تعارض
۲۵۲.	۰۲۲.	۰۰۴.	۰۳۳.	سطح معنی‌داری	
۰۳۲.	۰۴۵.	*۱۲۶.	۰۹۳.	همبستگی پیرسون	نمره مدیریت
۵۲۲.	۳۷۴.	۰۱۲.	۰۶۳.	سطح معنی‌داری	مالی
*۱۲۵.	*۱۷۰.	*۱۷۱.	*۱۵۵.	همبستگی پیرسون	نمره فعالیت
۰۱۳.	۰۰۱.	۰۰۱.	۰۰۲.	سطح معنی‌داری	اوقات فراغت

نمره روابط	همبستگی پیرسون	*۱۶۵.	*۱۶۵.	*۲۳۰.	*۱۵۰.
جنسی	سطح معنی داری	۰۰۱.	۰۰۱.	۰۰۰.	۰۰۳.
نمره ازدواج و	همبستگی پیرسون	*۶۳.	*۱۱۸.	۰۹۴.	۰۵۸.
فرزندان	سطح معنی داری	۲۰۹.	۰۱۹.	۰۶۱.	۲۵۰.
نمره خانواده و	همبستگی پیرسون	*۱۱۷.	*۱۴۳.	*۱۰۶.	*۱۳۰.
دوستان	سطح معنی داری	۰۱۹.	۰۰۴.	۰۳۴.	۰۰۹.
نمره جهت گیری	همبستگی پیرسون	*۱۹۸.	*۲۲۲.	*۱۲۹.	*۱۷۵.
مذهبی	سطح معنی داری	۰۰۰.	۰۰۰.	۰۱۰.	۰۰۰.

۲-۴. رگرسیون رضایت زناشویی با عامل‌های نگرش به حجاب

جدول (۳۵): خلاصه مدل رگرسیون

مدل	ضریب رگرسیون	ضریب تعیین	خطای استاندارد برآورد شده	آزمون دوربین واتسون
۱	۱۸۹ab.	۰۳۶.	۲۹,۰۱۹	۱,۸۲۸

- متغیرهای پیش‌بین: عامل ۴، عامل ۲، عامل ۳، عامل ۱
- متغیر وابسته: نمره رضایت زناشویی

جدول فوق خلاصه مدل رگرسیون عامل‌های نگرش به حجاب با رضایت زناشویی را نشان می‌دهد. بر اساس ضریب تعیین به دست آمده، مجموع ۴ عامل نگرش به حجاب تنها ۲/۶ درصد تغییرات رضایت زناشویی را تبیین می‌کنند و ۹۷/۴ درصد تغییرات رضایت زناشویی به عوامل دیگری بستگی دارد.

جدول (۳۶): ANOVAa

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۴	۳۰۶۷,۴۴۴	۳,۶۴۳	۰۰۶b.
	باقیمانده	۳۹۴	۸۴۲,۱۱۷		
	کل	۳۹۸	۳۴۴۰۶۳,۷۴۹		

a. متغیر وابسته: رضایت زناشویی

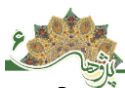
B. متغیرهای پیش‌بین: عامل ۴، عامل ۲، عامل ۳، عامل ۱

آزمون آنوا مناسب بودن مدل رگرسیون را بررسی می‌کند با توجه به سطح معنی‌داری این آزمون ($\text{sig} = ۰۰۶/۰$) می‌توان گفت که مدل زیبنده و مناسب می‌باشد.

جدول (۳۷): ضرایب تأثیر عامل‌های نگرش به حجاب بر رضایت

زناشویی

مدل	ضرایب تأثیر استاندارد نشده		ضرایب تأثیر استاندارد شده	t	سطح معنی‌داری	
	B	خطای استاندارد			مقدار بتا	
۱	مقدار ثابت	۱۲۰,۷۶۱	۱۳,۵۰۷		۸,۹۴۱	۰۰۰.
	عامل ۱	۲۲۰.	۴۳۴.	۰۴۱.	۵۰۸.	۶۱۲.
	عامل ۲	۱,۴۳۹	۷۴۶.	۱۳۸.	۱,۹۲۸	۰۵.
	عامل ۳	۳۳۹.	۶۳۲.	۰۴۰.	۵۳۶.	۵۹۲.

۸۱۳.	۲۳۷.-	۰۱۶.-	۶۵۳.	۱۵۵.-	عامل ۴	
------	-------	-------	------	-------	--------	--

جدول فوق ضرایب تأثیر هر یک از عامل‌های نگرش به حجاب بر رضایت زناشویی را نشان می‌دهد. با توجه به سطح معنی‌داری ضرایب به دست آمده می‌توان گفت که تنها عامل تأثیرگذار بر رضایت زناشویی، عامل دوم می‌باشد. سایر عامل‌های نگرش به حجاب تأثیر معنی‌داری بر رضایت زناشویی ندارند.

نتیجه‌گیری

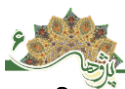
این تحقیق با هدف بررسی رابطه بین پابندی به حجاب و رضایت زناشویی انجام شده است و بر اساس آمارهای به دست آمده بین پابندی به حجاب و رضایت زناشویی رابطه معنی‌داری وجود دارد، گرچه شدت آن متوسط است و با توجه به عوامل مختلفی مانند موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی که در رضایت زناشویی نقش دارند سهم پابندی به حجاب ۲/۶ درصد است و بقیه عوامل نقش بیش‌تری در تغییرات زناشویی دارند. از بین ۹ عامل معرفی شده در رضایت زناشویی چهار عامل فعالیت اوقات فراغت، روابط جنسی، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی با نگرش به حجاب رابطه معنی‌داری داشته‌اند. اگر جهت‌گیری مذهبی را همان دین‌داری و پابندی به اصول و

اعتقادات بدانیم بر اساس تحقیقات انجام شده مشخص می شود که بین جهت گیری مذهبی و نگرش به حجاب رابطه معنی داری وجود دارد و با تقویت ایمان به خدا و باورهای دینی میزان پایبندی به حجاب هم افزایش پیدا می کند؛ زیرا آموزه های دین راهنمایی ها یا قواعد خاص اخلاقی را برای کنترل بر خویشتن و عفت در اختیار افراد قرار می دهد که موجب پایبندی بیش تر برای رعایت تعهدات اخلاقی می شود. یکی از این قواعد حفظ حجاب است. پس ایمان قوی تر حفظ حجاب بهتر و تعهدات اخلاقی بیش تر را به دنبال دارد. (صدر، معتمدی، ۱۳۹۶، ش ۳)

وجود حریم میان زن و مرد در محیط کار و جامعه یکی از سنت های مسلمانان بوده است. در حال حاضر عدم توجه به آن و نبود حد و مرز معین، رفت و آمدهای بی محابا و همراه با بی بند و باری، استفاده از پوشش های نامناسب، آرایش های جذاب و حتی رسانه ها می تواند تحریکات جنسی و هیجانات را برانگیخته و روابط خارج از پیمان ازدواج را منجر می شود. این رفتارها، تقاضای جنسی را شعله ور کرده و زنان را برای مردان عادی می کند. در واقع جذابیت های زنانه رنگ می بازد و دیگر نمی تواند پاسخگوی تقاضای روحی، روانی و جنسی مردان باشد. بر این اساس به نظر طبیعی می رسد که جنس مرد به دنبال سطح جدید از روابط و جذابیت های جنسی باشد که متأسفانه این تنوع طلبی به نهاد خانواده نیز لطمه می زند. (بهبهانی، ۱۳۹۳)

آمارهای مستند نشان می دهند که با افزایش برهنگی در جهان، طلاق و

از هم گسیختگی زندگی زناشویی نیز در دنیا همواره بالا رفته است. از آنجا که هر چه دل بخواهد، به دنبال آن می‌رود هر روز دل به دلبری جدید می‌بندد و با قبلی وداع می‌کند. در محیطی که «حجاب» بر آن حاکم است و دیگر شرایط اسلامی رعایت می‌شود، دو همسر، تعلق به یکدیگر دارند و احساسات و عشق و عواطف‌شان، مخصوص یکدیگر است. در بازار آزاد برهنگی، قداست پیمان زناشویی، مفهومی ندارد و خانواده‌ها به سادگی متلاشی می‌شوند. (پرسمان دانشگاهیان، ۱۳۹۶)

یکی دیگر از ابعاد رضایت زناشویی که با پابندی به حجاب رابطه معنی‌داری دارد، ارتباط خانواده و دوستان است. بر اساس متون دینی تذکر داده شده است که از قرین و همنشین بد باید دوری کرد. از این سخن می‌توان دریافت که اگر دوستان و خانواده از افرادی باشند که به حجاب پایبند نبوده و تعهدی نسبت به آن نداشته باشند این افراد بر دیگران هم می‌توانند اثرگذار باشند چه مردان و چه زنان. این تأثیرگذاری باعث کم‌رنگ شدن محبت و سردی روابط زن و شوهر و حتی علاقه به ارتباط با نامحرم می‌شود که آسیب آن به خانواده و رضایت همسران برمی‌گردد. (دهقانی، ۱۳۸۹، ص ۶۵)

برای سپری کردن اوقات فراغت اگر زنان نیاز به حضور در اجتماع داشته باشند مانند حضور در پارک‌ها و فضای سبز، سینماها و سایر اماکن تفریحی، لازم است که دستورات اسلام را جامه عمل بپوشانند. اگر نحوه حضور زن در اجتماع به گونه‌ای باشد که جذابیت‌ها و آراستگی‌ها و زیبایی‌های زنانه را در معرض دید مردان بیگانه قرار دهد

قطعاً علاوه بر آسیب‌های اجتماعی، به خود او هم آسیب‌هایی مانند تعرض، خشونت جنسی، بیماری‌های جنسی وارد می‌شود و اگر زن دارای همسر باشد این آسیب‌ها خانواده او را هم درگیر کرده و چه بسا به عدم رضایت در زندگی و طلاق منجر شود. بنابراین از فواید پایبندی به حجاب حضور زنان در اجتماع به منظور سرگرمی و تفریحات متنوع است در حالی که هم خود آسیبی ندیده و با صداقت به خانواده اهمیت می‌دهند و هم به زندگی دیگران آسیب و خدشه‌ای وارد نکرده‌اند. (دهقانی، ۱۳۸۹، صص ۹۷-۹۸)

بر اساس آمارهای به‌دست‌آمده حال می‌توانیم به فرضیه‌های مطرح‌شده جواب دهیم:

۱. پایبندی زن به حجاب با بهبود روابط عاطفی زن با شوهر رابطه مثبت دارد.

۲. پایبندی زن به حجاب با حل تعارضات بین زن و شوهر رابطه مثبت و عدد پیرسون آن ۸۷ دارد.

۳. رابطه بین حجاب و رضایت از رابطه جنسی هم می‌تواند مثبت باشد که در این تحقیق به عدد ۶۷ رسیدیم. بر اساس تحقیقات انجام‌شده هرچه زنان پوشیده‌تر باشند که حجاب باعث پوشانیدن جذاب‌های فیزیکی آنان و محدود ساختن تنوع پوشش شود آستانه ادراکی مردان پایین‌تر بوده و زنان در حد معمولی هم می‌توانند شوهران‌شان را به رضایت جنسی برسانند و برای آن‌ها جذابیت داشته باشند. (منطقی، ۱۳۹۵) در

حالی که برهنگی باعث عدم رضایت جنسی از زنان شده
جذبه و لذت کم‌تر و یکنواخت‌تری را به همراه می‌آورد و
گرایش به ابزارهای مختلف دیگری را برای ارضای جنسی
می‌طلبد. (رجبی، ص ۱۴۲)

۴. پابندی زن به حجاب با رابطه بهتر زنان با والدین و خویشان
رابطه مثبت دارد.

با توجه به این که سؤال اصلی کشف رابطه معنی‌دار بین پابندی به
حجاب و رضایت زناشویی بود و در این تحقیق ثابت شد که بین این
دو رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد در سؤال دیگری به این جواب
رسیدیم که پابندی به حجاب چه میزان رضایت زناشویی را پیش‌بینی
می‌کند که بر اساس رگرسیون این عدد ۲,۶ مشخص شده است.

فهرست منابع

قرآن کریم.

۱. جدیری، جعفر (۱۳۹۷)، هیجان و رضامندی زناشویی، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ اول.
۲. حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۹ق)، وسائل الشیعه، جلد ۱۴ و ۲۰، قم: مؤسسه آل‌البیت(ع)، چاپ اول.
۳. دفتر مطالعات و پژوهش‌های مرکز رسیدگی به امور مساجد (۱۳۸۹)، آفتاب حجاب، تهران: ثقلین، چاپ اول.
۴. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲ق)، مفردات الفاظ القرآن، بیروت: دارالقلم، چاپ اول.
۵. رجبی، عباس (۱۳۸۶)، حجاب و نقش آن در سلامت روان، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، چاپ سوم.
۶. رهبر، محمدتقی (۱۳۹۰)، ماجرای حجاب و عفاف، تهران: صدرا، چاپ اول.
۷. طوسی، محمد بن حسن (۱۴۰۷ق)، تهذیب الاحکام، جلد ۷، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ چهارم.
۸. غلامی، یوسف (۱۳۹۲)، از یک فریب، قم: دفتر نشر معارف، چاپ چهاردهم.
۹. غلامی، علی (۱۳۹۳)، مسأله حجاب در غرب، تهران: دانشگاه امام صادق(ع)، چاپ دوم.

۱۰. فتاحی‌زاده، فتحیه (۱۳۷۳)، **حجاب از دیدگاه قرآن و سنت**، قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول.
۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۰۷ ق)، **کافی**، جلد ۲ و ۵، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ چهارم.
۱۲. مطهری، مرتضی (۱۳۹۳)، **مسأله حجاب**، تهران: صدرا، چاپ یکصد و هشتم.
۱۳. مهدی‌زاده، حسین (۱۳۸۸)، **پرسمان حجاب**، قم: صهبای یقین، چاپ پنجم.
۱۴. مهدی‌زاده، حسین (۱۳۹۰)، **فلسفه حجاب**، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول.
۱۵. ورام، مسعود بن عیسی (۱۴۱۰ ق)، **مجموعه ورام**؛ قم: مکتبه فقیه، چاپ اول.

مقالات

۱۶. احمدی، خدابخش؛ دیگران (۱۳۸۹)، **اعتقاد به حجاب و آسیب‌پذیری فردی، خانوادگی و اجتماعی**، علوم رفتاری، شماره ۲، دوره ۴.
۱۷. حسین‌زاده، علی، **نقش حیا و عفاف در رضایت‌مندی زن و شوهر**، معرفت اخلاقی، شماره ۲، سال اول.
۱۸. حسینی، اکرم (۱۳۸۳)، **تحکیم خانواده در آموزه‌های قرآنی**، کتاب زنان، شماره ۲۶.
۱۹. خجسته‌مهر، رضا؛ روشن‌روان، نوشین (۱۳۹۶)، **دیدگاه فهمی خود**

و دیدگاه فهمی همسر به عنوان پیش‌بین‌های رضایت زناشویی،

دوفصلنامه مشاوره کاربردی، شماره ۴۴-۳۳.

۲۰. صدر، سیده فاطمه؛ معتمدی، عبدالله (۱۳۹۶)، بررسی رابطه

جهت‌گیری مذهبی با نگرش به حجاب و خودمهارگری در

دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی، فصلنامه روان‌شناسی و دین،

شماره ۳، سال دهم.

۲۱. ملازاده، جواد؛ ناطقیان، سمانه؛ گودرزی، محمدعلی؛ رحیمی،

چنگیز (۱۳۸۷)، بخشایش و رضایت زناشویی در مردان مبتلا به

اختلال استرس پس از ضربه ناشی از جنگ و همسران آنان،

فصلنامه اصول بهداشت روانی، شماره ۳۷، سال دهم.

۲۲. منطقی، مرتضی (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر حجاب در حفظ بهداشت

روانی جامعه، دوفصلنامه علمی - تخصصی پژوهش‌نامه سبک

زندگی، شماره ۲، سال اول.

۲۳. مقاله «رضایت زناشویی در سایه دینداری»، سایت راسخون،

تاریخ بازدید: ۷ آبان.

موسسه آموزش عالی خوزوی معصومیه (خولهران)
مرکز پژوهش‌های اسلامی معصومیه

